

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Економічний факультет
Кафедра міжнародних економічних відносин**

ПРОГРАМА

переддипломної практики

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»
освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні відносини»
денної та заочної форм навчання

Переддипломна практика : програма для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищ. освіти спец. 292 «Міжнародні економічні відносини» ден. та заоч. форм навч. / [розробн.: Д. С. Насипайко, Т. В. Решитько, М. О. Сухомлин]; М-во освіти і науки України, Центральнoукраїнськ. нац. техн. ун-т, каф. міжнародних економічних відносин. – Кропивницький: ЦНТУ, 2024. – 40 с.

Розробники:

Д. С. Насипайко – к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин

Т. В. Решитько – к.е.н., старший науковий співробітник, доцент кафедри міжнародних економічних відносин

М. О. Сухомлин – к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин
Протокол від 12 вересня 2024 року № 2

© ЦНТУ, 2024 рік

©

2024 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ	7
2. БАЗА ПРАКТИКИ	8
3. ОБОВ'ЯЗКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЩОДО ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ	9
4. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ	9
4.1. Керівництво практикою від кафедри	9
4.2. Керівництво практикою від університету	10
5. КАЛЕНДАРНИЙ ГРАФІК ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ. ЗМІСТ ПРАКТИКИ	11
6. СТРУКТУРА ЗВІТУ З ПРАКТИКИ	15
7. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ З ПРАКТИКИ	18
8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗВІТУ З ПРАКТИКИ	20
ДОДАТКИ	23

ВСТУП

Програма переддипломної практики здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні відносини» розроблена відповідно до Закону України «Про вищу освіту», Положення «Про проведення практики здобувачів вищої освіти вищих навчальних закладів України», затвердженого наказом Міністерства освіти України від 08.04.1993 р. № 93, Рекомендацій про проведення практики здобувачів вищої освіти вищих навчальних закладів України, розроблених Державною науковою установою «Інститут інноваційних технологій і змісту освіти» у 2013 році на виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.11.2012 р. №970 «Про затвердження плану першочергових заходів з виконання Державної програми розвитку внутрішнього виробництва», Положення про організацію освітнього процесу в Центральноукраїнському національному технічному університеті (ЦНТУ), Положення про практичну підготовку здобувачів вищої освіти ЦНТУ та інших нормативних документів ЦНТУ.

Проходження переддипломної практики спрямовано на набуття здобувачами вищої освіти інтегральної, загальних та спеціальних компетентностей відповідно до вимог Стандарту вищої освіти України із спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженого Наказом Міністерства освіти і науки України № 357 від 04.03.2020 р.), таких як:

- здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері міжнародних відносин у цілому та міжнародних економічних відносин, зокрема, а також у процесі навчання, що передбачає застосування новітніх теорій та методів при здійсненні комплексних досліджень світогосподарських зв'язків, характеризується комплексністю та невизначеністю умов (інтегральна компетентність);
- здатність навчатися та бути сучасно навченим (ЗК03);
- здатність планувати та управляти часом (ЗК04);
- здатність спілкуватися державною мовою усно та письмово (ЗК05);
- здатність спілкуватися іноземними мовами (ЗК06);
- навички використання інформаційних та комунікаційних технологій (ЗК07);
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК08);
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності), (ЗК10);

- здатність працювати в команді (ЗК11);
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК12);
- здатність використовувати базові категорії та новітні теорії, концепції, технології і методи у сфері міжнародних економічних відносин з урахуванням їх основних форм, застосовувати теоретичні знання щодо функціонування та розвитку міжнародних економічних відносин (СК2);
- здатність обґрунтовувати особливості реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і макрорівнях (СК3);
- здатність здійснювати комплексний аналіз та моніторинг кон'юнктури світових ринків, оцінювати зміни міжнародного середовища та вміти адаптуватися до них (СК5);
- здатність аналізувати міжнародні ринки товарів і послуг, інструменти та принципи регулювання міжнародної торгівлі (СК6);
- здатність аналізувати теорії та механізми реалізації міжнародних валютно-фінансових і кредитних відносин (СК7);
- здатність визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними (СК8);
- здатність проводити дослідження економічних явищ та процесів у міжнародній сфері з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків (СК11);
- здатність використовувати нормативно-розпорядчі документи та довідкові матеріали для здійснення професійної діяльності у сфері міжнародних економічних відносин (СК12);
- здатність проводити оцінку та аналіз безпекової компоненти у міжнародних економічних відносинах (СК13).

Результатом проходження переддипломної практики є набуття здобувачами таких програмних результатів навчання:

- вміти систематизувати й упорядковувати отриману інформацію щодо процесів і явищ у світовому господарстві; оцінювати та пояснювати вплив ендогенних і екзогенних факторів на них; формулювати висновки і розробляти рекомендації з урахуванням особливостей національного і міжнародного середовища (ПР4);
- застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати (ПР7);
- розуміти, виділяти й описувати нові явища, процеси й тенденції глобального розвитку, механізми й інструменти реалізації економічної політики

та світових інтеграційних / дезінтеграційних процесів у тому числі та євроатлантичної інтеграції (ПР8);

- розуміти і вміти застосовувати, відповідно до інших вимог освітньої програми, сучасні теорії та методи розв'язання спеціалізованих складних задач і практичних проблем у сфері міжнародної торгівлі товарами та послугами, міжнародного руху капіталу, міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин, мобільності людських ресурсів, трансферу технологій (ПР9);

- ідентифікувати та виокремлювати особливості функціонування суб'єктів міжнародних відносин та моделей їх економічного розвитку (ПР10);

- обґрунтовувати власну думку щодо умов реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і макрорівнях (ПР11);

- здійснювати комплексний аналіз складних економічних систем, зіставляти та порівнювати їх складові, оцінювати й аргументувати оцінки результативності їх функціонування (ПР12);

- підбирати і вміло застосовувати аналітичний інструментарій дослідження стану та перспектив розвитку окремих сегментів міжнародних ринків товарів і послуг з використанням сучасних знань про методи, форми й інструменти регулювання міжнародної торгівлі (ПР13);

- розуміти і застосовувати теорії, принципи, засоби й інструменти реалізації міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин (ПР14);

- визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними (ПР15);

- демонструвати знання про стан досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними, природничими науками (ПР16).

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Метою практичної підготовки є формування та розвиток у здобувачів вищої освіти професійного вміння приймати самостійні рішення в умовах конкретного виробництва, оволодіння сучасними методами, формами організації праці, засобами виробництва у сфері міжнародних економічних відносин.

Головні завдання практики:

- детальне ознайомлення з діяльністю безпосередньо на робочому місці, а також набуття навичок у таких сферах, як організація зовнішньоекономічної діяльності, ведення обліку міжнародних операцій, використання інформаційних технологій, переклад документів, розробка міжнародних стратегій та ін.;
- дослідження організаційної та виробничої структури підприємства (установи, організації), основних техніко-економічних показників діяльності;
- збір та обробка первинної економічної інформації щодо внутрішнього та зовнішнього середовища та виявлення і обґрунтування напрямків та тенденцій економічного розвитку організації;
- проведення економічного аналізу основних фінансово-економічних показників діяльності підприємства;
- оволодіння сучасними формами міжнародного бізнесу у науково-технічній, виробничій, торгівельній, інвестиційно-фінансовій сферах;
- сприйняття і засвоєння методів та інструментарію регулювання міжнародної економічної діяльності на різних рівнях управління;
- застосування економічних важелів на мікро- та макроекономічних рівнях, обґрунтування системи мікро- та макроекономічного регулювання;
- ситуаційний аналіз зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства (установи, організації), пошук шляхів підвищення ефективності виробництва;
- участь в проведенні переговорів, набуття прийомів ділового спілкування, підготовка контрактів, договорів та іншої документації для роботи з іноземними партнерами;
- визначення на основі аналізу кон'юнктури світового ринку тенденцій розвитку виробників аналогічних товарів;
- набуття вміння адаптувати теоретичні положення, методичний інструментарій, описаний у фаховій літературі, та передовий підприємницький досвід до ситуації конкретного підприємства (установи, організації), що є суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності.

2. БАЗА ПРАКТИКИ

Переддипломна практика здобувачів вищої освіти зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» проводиться на базах практики, які здатні забезпечити виконання програми практики.

Базами проведення практики можуть бути:

- органи державного управління (міністерства, відомства, пов'язані із зовнішньоекономічною діяльністю);
- підприємства із зовнішньоторговельною діяльністю, з іноземними інвестиціями;
- філії та дочірні компанії транснаціональних корпорацій;
- українські та іноземні банки;
- комерційні структури, що виходять на зовнішній ринок або залежать від імпорту товарів та послуг;
- торгові або торгово-промислові палати тощо.

Бази практики не можуть розміщуватись на тимчасово окупованій території України і території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором або державою-окупантом.

Підприємства (організації, установи), які використовуються як бази практики, повинні відповідати таким вимогам:

- здатністю забезпечити виконання програми практики;
- можливістю кваліфікованого керівництва практикою здобувачів вищої освіти;
- наявністю структур, напрямів діяльності, які відповідають спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» та освітній програмі підготовки фахівців;
- надання здобувачам вищої освіти права користуватися документацією, необхідною для виконання програми практики, з урахуванням політики конфіденційності підприємства.

Здобувачі вищої освіти можуть самостійно, з дозволу завідувача кафедри, підбирати для себе базу практики і пропонувати її для використання.

Практика може бути проведена безпосередньо на території підприємства, організації чи установи, або (за узгодженням з базою практики) дистанційно (онлайн), якщо зміст практики дозволяє її дистанційне проведення.

3. ОBOB'ЯЗКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЩОДО ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Здобувачі вищої освіти, проходячи практику, зобов'язані:

- ✓ представити завчасно на кафедру договір про вибір бази практики;
- ✓ до початку практики отримати від керівника практики від університету документацію (методичні рекомендації, програму, щоденник, індивідуальне завдання) та консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;
- ✓ з'явитись на місце практики у встановлений наказом термін;
- ✓ разом з керівником скласти календарний план-графік проходження практики;
- ✓ безвідмовно виконувати вказівки безпосередніх керівників;
- ✓ нести відповідальність за виконання роботи;
- ✓ у повному обсязі виконувати усі завдання, передбачені програмою практики та вказівками її керівників;
- ✓ вивчити й суворо дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії та внутрішнього розпорядку;
- ✓ вести щоденник встановленої форми;
- ✓ зібрати матеріал, необхідний для написання звіту;
- ✓ одержати відгук-оцінку керівника практики від підприємства;
- ✓ своєчасно підготувати та захистити звіт з практики.

4. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ

4.1. Керівництво практикою від кафедри

Безпосереднє навчально-методичне керівництво і виконання програм практики здобувачами вищої освіти спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» забезпечує кафедра міжнародних економічних відносин університету. Загальний контроль за проходженням практики здійснює відділ практики ЦНТУ. Безпосереднє керівництво практикою здобувачів вищої освіти доручається досвідченим викладачам, призначеним кафедрою і затвердженим наказом ректора ЦНТУ.

Керівник практики від кафедри:

- ✓ попередньо знайомиться з умовами базових підприємств;
- ✓ розробляє індивідуальні завдання на практику і видає кожному здобувачу вищої освіти перед початком практики;

- ✓ знайомить здобувачів вищої освіти з навчальною програмою практики;
- ✓ узгоджує з базами практики календарний план-графік проведення практики і затверджує його;
- ✓ забезпечує проведення усіх організаційних заходів перед виходом здобувачів вищої освіти на практику (інструктаж про порядок проходження практики, з техніки безпеки, протипожежних правил, ведення щоденника тощо);
- ✓ забезпечує високу якість проходження практики здобувачів вищої освіти відповідно до навчальних планів і програм;
- ✓ складає графіки проведення контролю за проходженням практики здобувачами вищої освіти і консультацій на кафедрі, передає їх до навчального відділу.

У тісному контакті з керівником практики від базового підприємства викладач кафедри забезпечує:

- ✓ інструктаж з охорони праці в галузі, ознайомлення з правилами внутрішнього трудового розпорядку підприємства, порядком отримання документації та матеріалів;
- ✓ методичне керівництво роботою здобувачів вищої освіти з написання звітів;
- ✓ контроль за всіма видами робіт, передбаченими програмою;
- ✓ контроль за забезпеченням нормальних умов роботи здобувачів вищої освіти і проведенням з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці;
- ✓ контроль за виконанням здобувачами вищої освіти правил внутрішнього трудового розпорядку підприємства, організації, установи;
- ✓ розгляд звітів здобувачів вищої освіти про проходження практики.

Уся робота з організації і проведення практики проводиться у тісному контакті з відповідними керівниками практики від підприємства — бази практики.

4.2. Керівництво практикою від підприємства

Керівництво здобувачами вищої освіти на базах практики повинно покладатись на одного з кваліфікованих фахівців: начальника відділу, головного або провідного спеціаліста. Обов'язки безпосередніх керівників, призначених базами практики, зазначені в окремих розділах договорів про проведення практики здобувачів вищої освіти Університету. Основними серед них є:

- ✓ нести особисту відповідальність за проведення практики у межах своєї компетенції;
- ✓ організувати проведення практики відповідно до програми;
- ✓ забезпечити здобувачів вищої освіти робочими місцями і матеріалами;
- ✓ контролювати виконання плану проходження практики;
- ✓ контролювати дотримання здобувачами вищої освіти трудової дисципліни.

Щоденне керівництво роботою здобувачів вищої освіти на робочих місцях здійснюють відповідальні працівники підприємства, які призначаються наказом. Вони зобов'язані:

- ✓ ознайомити здобувачів вищої освіти з особливостями управління діяльністю підприємства;
- ✓ забезпечити здобувачів вищої освіти відповідними робочими місцями;
- ✓ здійснювати керівництво щодо виконання здобувачами вищої освіти програми практики і індивідуальних завдань, надати їм всебічну практичну допомогу;
- ✓ надати здобувачам вищої освіти можливість користуватися звітною документацією і допомогою у підборі матеріалів для написання звіту;
- ✓ постійно контролювати проведену здобувачами вищої освіти роботу;
- ✓ контролювати ведення щоденників, підготовку звітів.

Після закінчення терміну практики, керівник практики і керівник підприємства (установи, організації) перевіряють звіти, виконання завдань.

5. КАЛЕНДАРНИЙ ГРАФІК ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Календарний графік проходження практики представлений у таблиці 1. Час зазначено із розрахунку 4 тижнів при п'ятиденному режимі роботи. У цій же таблиці наведений зміст практики, який повинен бути відображений в щоденнику.

При індивідуальній формі проходження практики графік навчального процесу не повинен порушуватися здобувачами вищої освіти. Загальний час тривалості практики має відповідати наведеному в таблиці 1.

Програма практики складена для того, щоб здобувач вищої освіти зміг цілеспрямовано ознайомитись і достатньо глибоко вивчити організаційно-правові особливості господарської діяльності бази практики, її зовнішнього

оточення, структуру управління, положення про підрозділи, їх лінійні функціональні та міжфункціональні зв'язки, нормативно-методичні матеріали з організації та управління підприємством (установою, організацією), інформаційні системи та документообіг.

Таблиця 1

Календарно-тематичний план і графік проходження практики
здобувачами вищої освіти
спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»

№	Види виконуваних робіт	Тиждень
1	2	3
1	Інструктивна нарада і вручення документації на кафедрі	1
2	Оформлення на базі практики	1
3	Проходження інструктажу про правила внутрішнього розпорядку, техніки безпеки й охорони праці	1
4	Екскурсія по підприємству (установі, організації)	1
5	Вивчення організаційної структури, структури управління підприємством (установою, організацією), технології виробництва і логістики	1
6	Дослідження внутрішнього і зовнішнього маркетингового середовища бази практики	2
7	Збір, обробка й аналіз фактичних матеріалів про зовнішньоекономічну діяльність	2
8	Виконання індивідуальних завдань кафедри і підприємства (установи, організації)	2
9	Написання звіту	3
10	Оформлення звіту та щоденника практики	4
11	Захист звіту	4

В період проходження практики здобувачі вищої освіти мають закріпити теоретичний матеріал, виявити знання та навички з систематизації і аналізу отриманої інформації, визначення загальних тенденцій розвитку об'єкту дослідження. Здобувачі вищої освіти повинні сформулювати на практиці вміння застосувати економічні і правові регулятори у міжнародній економічній діяльності суб'єктів господарювання мікро- та макрорівня.

Основна увага приділяється організаційним і економічним аспектам діяльності організації — бази практики. Вивчаються документи, бізнес-плани, економічне обґрунтування зовнішньоекономічної діяльності, пропозиції і проекти реконструкції організації, маркетингові дослідження світових ринків тощо.

Щодо внутрішнього середовища основна увага звертається на структуру управління, сферу виробництва, інноваційний менеджмент (науково-дослідну і

дослідно-конструкторську роботу), фінансову діяльність, бухгалтерський облік і аудит, матеріально-технічне забезпечення і збут продукції за кордоном.

Зовнішнє середовище вивчається за даними листування з іноземними партнерами, інвесторами, постачальниками і споживачами продукції, каналів просування продукції.

Бажана особиста участь практиканта в підготовці ділової кореспонденції з закордонними компаніями, фірмами чи установами на іноземних мовах. Тут як консультанти можуть залучатися викладачі іноземних мов. Сам здобувач вищої освіти може тимчасово займати посаду перекладача.

Збір, обробка й аналіз фактичних даних визначається тематикою випускної роботи і місцем проходження практики. За планом місця проходження практики поділяються на категорії:

- промислове чи торговельне підприємство, яке має зовнішньоекономічну діяльність;
- торгово-промислова палата (ТПП);
- департамент економічного розвитку та торгівлі Кіровоградської облдержадміністрації;
- консалтингові групи, біржі, аудиторські компанії з обслуговування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності;
- комерційні банки України, представництва зарубіжних банків та фінансових установ (валютні відділи, кредитні відділи, відділи з роботи з цінними паперами, відділи міжнародних розрахунків, відділи з роботи з пластиковими картками та іншими платіжними засобами, відділи маркетингу та реклами).

Щодо промислового підприємства, рекомендовано ознайомитися з наступними аспектами його діяльності:

- стратегія розвитку підприємства, її відповідність сучасним світогосподарським тенденціям, об'єктивні прояви глобалізації, фактори впливу зовнішнього середовища, фактори прямого і непрямого впливу на міжнародну економічну діяльність;
- організаційна структура підприємства, функціональні обов'язки працівників із їх раціональним розподілом при оптимальній чисельності;
- методи та інструменти уникнення (мінімізації) економічних ризиків, конкретні методи, засоби та інструменти управління підприємством, яке спрямоване на обмеження кризових процесів;
- методики аналізу та ефективності функціонування підприємства, новітні технології обробки інформації;

- системи комунікацій з вітчизняними і зарубіжними партнерами, етика ділового спілкування з представниками країн із різними культурами;
- динаміка експорту й імпорту підприємства, їх збалансованість і розвиток у майбутньому;
- дослідження закордонних ринків, партнерів і конкурентів;
- аспекти ціноутворення на закордонних і світових ринках, інвестування, ліцензування.

Щодо торгово-промислової палати, рекомендовано ознайомитися з наступними видами її діяльності:

- пошук партнерів за кордоном, сприяння у встановленні контактів між українськими і закордонними підприємствами, робота в інформаційному просторі Світової мережі палат (WCN);
- надання консультаційно-довідкової інформації про українські й іноземні фірми, їх надійності на внутрішньому та закордонному ринках і цінах на них;
- проведення тендерів;
- оформлення заявочних документів для реєстрації товарних знаків, розробка оригіналів-макетів логотипів і товарних знаків;
- організація ділових місій і міжнародних ділових зустрічей;
- передача комерційних пропозицій в Україні та за кордон;
- проведення семінарів, конференцій, симпозіумів для фахівців;
- надання інформації про виставки в Україні та за кордоном;
- організація та проведення міжнародних, національних і регіональних виставок в Україні, організація відвідування й участі в закордонних виставках.

Щодо департаменту економічного розвитку та торгівлі Кіровоградської облдержадміністрації, рекомендовано ознайомитися з наступними видами його діяльності:

- організація міжнародного територіального співробітництва України з іноземними державами;
- реалізація заходів до програм міжнародної територіальної співпраці між державами;
- організація прикордонного співробітництва та налагодження ефективних партнерських відносин з членами міжнародного співтовариства;
- інвестиційне співробітництво;
- державна реєстрація іноземних інвестицій та договорів про спільну з іноземними партнерами інвестиційну діяльність;

- проведення тендерів і конкурсів у сфері зовнішньоекономічної діяльності;
- виставкова діяльність, розвиток коопераційної співпраці, вивчення кон'юнктури ринку товарів і послуг;
- реєстрація контрактів, видача ліцензій на експорт та імпорт товарів, індивідуальних (разових) ліцензій;
- інформаційне забезпечення підприємств області.

Щодо консалтингових груп, рекомендовано ознайомитися з наступними видами їх діяльності: діяльність з консультування керівників, управлінців з питань у сфері фінансової, комерційної діяльності; аналіз, обґрунтування перспектив розвитку та використання науково-технічних та організаційно-економічних рішень з урахуванням предметної області та проблем клієнта.

Щодо бірж, наприклад, ТОВ «Українська універсальна біржа», рекомендовано ознайомитися з наступними видами її діяльності: торгівля сільськогосподарською продукцією, в першу чергу зерновими, технічними культурами, земельними торгами та аукціонами з продажу необробленої деревини.

6. СТРУКТУРА ЗВІТУ З ПРАКТИКИ

Звіт з практики в загальному вигляді має містити такі частини:

Вступ

Розділ 1. Аналіз структури управління підприємства (установи, організації) / Організаційно-економічна характеристика діяльності підприємства (установи, організації)

Розділ 2. Аналіз діяльності підприємства (установи, організації)

Розділ 3. Рекомендації щодо удосконалення роботи підприємства (установи, організації)

Розділ 4. Індивідуальне завдання

Висновки

Список використаних джерел

Додатки

Для адаптації даного плану звіту з практики до конкретного підприємства (установи, організації) вищевказаний план має бути конкретизований до такого вигляду:

Вступ – містить наступні елементи:

- *мета практики;*

- завдання практики (зазначаються у формі переліку (рекомендовано використовувати такі визначення, як вивчити, описати, встановити, виявити, узагальнити тощо);

- база практики;

- структура звіту – передбачає перерахування його структурних елементів, із зазначенням кількості рисунків, таблиць, використаних джерел та додатків.

Заголовки наведених вище рубрик не потрібно виділяти в окремі рядки, досить вирізнити їх курсивом або підкреслити та розмістити в підбір із текстом.

Розділ 1. Аналіз структури управління підприємства (установи, організації) / Організаційно-економічна характеристика діяльності підприємства (установи, організації)

1.1. Організаційно-правова форма підприємства. Історія розвитку підприємства.

Організаційно-правова форма підприємства вивчається на основі статуту.

1.2. Структура управління підприємством

Вивчення структури управління припускає виявлення функцій кожного відділу, субординацію та їхній аналіз. Організаційна структура.

1.3. Виконання посадових обов'язків

Об'єктом дослідження даного розділу звіту є відділ, що здійснює ЗЕД. Аналіз посадових обов'язків.

Розділ 2. Аналіз результатів діяльності та фінансового стану підприємства

2.1. Аналіз роботи з постачальниками

Аналіз роботи з постачальниками пропонується провести в наступній послідовності: якість, цінові характеристики, вид діяльності (посередництво, виробник), вид взаєморозрахунків. Дані можна подати в таблиці (додаток - таблиця А 1).

2.2. Аналіз роботи з покупцями

Аналіз роботи з покупцями пропонується провести в наступній послідовності: обсяг ринку, обсяг закупівлі, форма взаєморозрахунків, відстрочка поставки, наявність і обсяг замовлень, тривалість співробітництва, потенційна можливість співробітництва. Дані можна подати в таблиці (див. табл. А. 2).

2.3. Аналіз діяльності конкурентів

Аналіз діяльності конкурентів полягає у виявленні підприємств-конкурентів і їхніх переваг, і причин, завдяки яким існують ці переваги. Дані можна подати в таблиці (див. табл. А. 3).

2.4. Аналіз внутрішнього середовища підприємства

У якості аналізу внутрішнього середовища підприємства виступає розрахунок показників господарської діяльності, реалізації основних видів продукції, ліквідності, платоспроможності і ділової активності підприємства. Розрахунок цих показників необхідний для простеження їх динаміки, порівняння з нормативами і висновків щодо фінансової стійкості підприємства, а також пошуку шляхів підвищення фінансової стійкості. Дані можна подати в таблиці (див. табл. А.4 або табл. А.5-А.9 за даними форми 1 «Баланс»).

2.5. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності підприємства

2.5.1. Аналіз виконання зобов'язань з експортних (імпортних) операцій

2.5.2. Аналіз динаміки експорту (імпорту)

2.5.3. Аналіз раціональності використання коштів у зовнішній торгівлі підприємства

2.5.4. Визначення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства

При виконанні аналізу можна скористатися типовою методикою, яка застосовувалася при вивченні дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність суб'єктів економіки», або іншою. Дані можна подати в таблицях (див. табл. А.10-А.18)

2.6. Рекомендації щодо удосконалення роботи підприємства

2.6.1. Підвищення ефективності організаційної структури

Пропозиції про введення або усунення посад, створення, об'єднання або усунення відділів, написання нової посадової інструкції, що розширить або обмежить коло обов'язків працівників, зміни заробітної плати; обґрунтування запропонованих змін.

2.6.2. Підвищення економічної ефективності діяльності підприємства

Пропозиції про зміни в умовах зовнішньоекономічного контракту тощо, оцінка можливості таких змін і розрахунок економічного ефекту від їх запровадження.

3. Індивідуальне завдання. *Розкриває тему майбутньої бакалаврської роботи*

Висновки.

Пропонований обсяг висновків – не більше 2 сторінок. Ця частина роботи виконує завершальну роль, яка обумовлена логікою проведення дослідження, що носить форму синтезу накопиченої в основній частині інформації.

Список використаних джерел.

Список використаних джерел оформлюється згідно Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Додатки

До Додатків доцільно включити допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття звіту з практики; ілюстрації допоміжного характеру (таблиці, діаграми, схеми, графіки тощо); формули і розрахунки. На кожний додаток повинно бути посилання в тексті.

Даний зразок змісту з практики є основою для написання звіту. Далі все залежить від кількості інформації, наданої базою практики та зібраної здобувачами вищої освіти під час проходження практики. Перелік джерел інформації щодо економічної діяльності підприємства міститься в додатку Б.

7. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ З ПРАКТИКИ

Звіт з практики містить: титульну сторінку, завдання, зміст, вступ, основну частину, висновки, список використаних джерел, додатки. Заголовки структурних частин звіту „ЗМІСТ”, „ВСТУП”, „ВИСНОВКИ”, „СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ”, „ДОДАТКИ” друкуються великими літерами симетрично до тексту. Заголовки підрозділів друкуються маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Кожну структурну частину звіту з практики слід починати з нової сторінки.

Текст звіту з практики потрібно набирати на комп'ютері таким чином, щоб залишалися поля: від лівого краю тексту — 30 мм, від правого — 10 мм, від верхнього та нижнього краю до рядків тексту — 20 мм. Текст слід друкувати через 1,5 інтервали, використовуючи шрифт Times New Roman 14.

Титульна сторінка має єдину форму і реквізити. Вона оформляється згідно встановленого зразка (див. Додаток В).

Нумерація сторінок починається з титульної сторінки, але номер на ній не ставиться, нумерація починається з другої сторінки вступу, яка має 5 номер.

На другій сторінці розміщується індивідуальне завдання на практику, згідно встановленої форми (див. Додаток Д).

Зміст розміщується на третій сторінці. У ньому послідовно перераховуються усі частини звіту: вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел, додатки. Проти кожної назви відповідної частини звіту вказується номер сторінки, на якій вона починається, що полегшує пошук необхідного розділу.

Рисунки, які наводяться в звіті та вміщують схеми, графіки, діаграми, слід нумерувати послідовно арабськими цифрами. Вони розміщуються одразу ж після посилань на них у тексті і супроводжуються підписом назви, який розміщується нижче рисунка. У тому місці, де викладається тема, пов'язана із ілюстрацією, і де треба вказати на неї, розміщують посилання у вигляді виразу

в круглих дужках «(рис. 1.1.)» або вислів: «...як це видно з рис. 1.1», або «... як це показано на рис. 1.1».

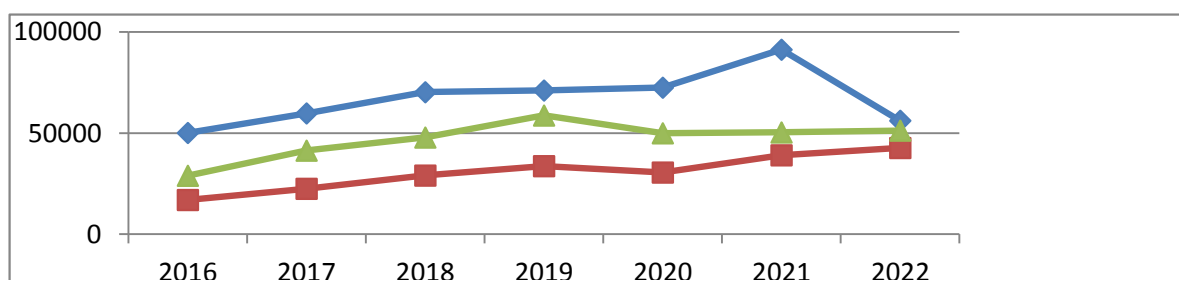

Рис. 1.1. Динаміка обсягів реалізації машинобудівної продукції (млн грн)

Джерело: побудовано автором за даними [20, 61].

При використанні у звіті великого обсягу цифрового матеріалу його слід подавати у вигляді таблиць. Слово «Таблиця» та її номер пишуться над правим верхнім кутком таблиці, а під ними — по центру заголовок, який повинна мати таблиця. При переносі таблиці на наступну сторінку слід написати «Продовження табл. ____».

Таблиця 1.1

Індекси промислової продукції у машинобудуванні

Вид діяльності	До попереднього року						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Машинобудування	101,8	111,7	112,4	97,8	82,4	108,5	56,9
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	109,3	119,6	122,8	91,6	75,2	110,0	58,9
Виробництво електричного устаткування	107,7	113,0	105,2	94,7	99,1	119,3	65,8
Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань	100,0	104,4	110,7	102,5	84,0	103,1	40,6
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	94,8	111,6	101,8	74,3	85,6	123,2	72,7

Джерело: побудовано автором за даними [12, с. 34].

Формули у звіті слід нумерувати арабськими цифрами. Номер формули потрібно брати в дужки і розташовувати на полях справа від формули.

$$\bar{O}_{\text{э,и}} = \frac{0,5O_1 + O_2 + \dots + O_{n-1} + 0,5O_n}{n-1} \quad (2.9)$$

де O_i ($i=1,2,\dots, n$) - залишки засобів по експорту або імпорту на визначену дату;

n - число дат реєстрації.

На цитати потрібно давати посилання в квадратних дужках [..] з зазначенням номеру джерела та через кому сторінки, а в списку використаних

джерел вказувати прізвище та ініціали автора, назву, місто видавництва та рік видання, а також сторінку чи загальну кількість сторінок, якщо посилання йде на декілька джерел, то між їх номерами в квадратних дужках ставиться крапка з комою. Наприклад, «...цей принцип призводить до найефективнішого і найбільш економічного поділу праці між різними країнами» [10, с. 32].

Допоміжний матеріал (бланки документів, ілюстрації тощо) слід виносити в додатки. В додатках не допускається наявність незаповнених бланків відповідної документації. Документи повинні бути оформлені з дотриманням всіх вимог. Додатки слід позначити послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад: Додаток А, Додаток Б тощо. Зв'язок основного тексту з додатками здійснюється через посилання, що вживаються зі словом «дивися», воно зазвичай скорочується і береться разом із шифром у круглій дужці за формою: (див. додаток Ж).

Бібліографічний матеріал у звіті з практики — це ключ до джерел, якими користувався автор при його написанні. Крім того, такий матеріал у певній мірі є вираженням наукової етики й культури наукової праці. У звіті з практики список використаних джерел оформляється за алфавітом прізвищ авторів чи заголовків або за номером посилання у звіті (див. додаток Е).

Обсяг звіту 30-35 сторінок формату А4. Приблизний обсяг структурних складових друкованого варіанту:

Складова звіту	Приблизний обсяг, аркушів
Вступ	1-2
Основна частина: РОЗДІЛ 1 РОЗДІЛ 2 РОЗДІЛ 3	30
Висновки	1-2
Список використаних джерел	2-3
Додатки	1

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗВІТУ З ПРАКТИКИ

Оцінювання роботи здійснюється за прийнятою в ЦНТУ шкалою оцінювання. Сумарна оцінка виставляється за 100-бальною шкалою, національною шкалою та шкалою ЄКТС. Оцінка за шкалою ЄКТС – це оцінка, яка визначається шляхом переведення оцінки, вираженої у 100-бальній шкалі, в оцінку за шкалою ЄКТС (А,В,С,Д,Е,FX,F). Оцінка за національною шкалою – це оцінка, яка визначається шляхом переведення оцінки за 100-бальною

шкалою у академічну національну оцінку («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», «зараховано», «незараховано»).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Бали	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно
0-34	F	

Результати проходження практики оцінюються з урахуванням:

- виконаних та захищених індивідуальних практично-орієнтованих завдань;
- оформлення звіту з практики;
- інформаційно-аналітичних матеріалів за темою випускної роботи.

«Відмінно» - A (90-100) — здобувач вищої освіти повністю виконав програму переддипломної практики, своєчасно та якісно виконав усі передбачені програмою практики завдання. Результати практики оформлено бездоганно. Характеристика здобувача вищої освіти та його діяльності під час проходження практики, відображена в щоденнику практики, є позитивною. Повні і точні відповіді на всі питання членів комісії з програми практики щодо виконаної роботи.

«Добре» - B (82-89) — здобувач вищої освіти повністю виконав програму переддипломної практики, своєчасно та якісно виконав усі передбачені програмою практики завдання. Результати практики оформлено бездоганно. Характеристика здобувача вищої освіти та його діяльності під час проходження практики, відображена в щоденнику практики, є позитивною. Але допускав на захисті звіту про проходження практики окремі помилки, має несуттєві зауваження щодо змісту і оформлення результатів.

«Добре» - C (74-81) — здобувач вищої освіти повністю виконав програму переддипломної практики, своєчасно та якісно виконав усі передбачені програмою практики завдання. Результати практики оформлено бездоганно. Характеристика здобувача вищої освіти та його діяльності під час проходження практики, відображена в щоденнику практики, є позитивною. Але не виявив творчого підходу до написання звіту про проходження практики. У відповідях на запитання членів комісії з програми практики здобувач вищої освіти допустив окремі неточності, хоча загалом має тверді знання.

«Задовільно» - Д (64-73) — здобувач вищої освіти виконав значну частину програми переддипломної практики, своєчасно та якісно виконав більшість передбачених програмою практики завдань. Характеристика здобувача вищої освіти та його діяльності під час проходження практики, відображена в щоденнику практики, є позитивною. Але не виявив творчого підходу до написання звіту про проходження практики. У відповідях на запитання членів комісії з програми практики здобувач вищої освіти допустив окремі неточності. Не зовсім точно висвітлив свою діяльність як практиканта. Недбале оформлення результатів звіту і щоденника.

«Задовільно» - Е (60-63) — здобувач вищої освіти виконав більшу частину програми переддипломної практики, своєчасно виконав більшість передбачених програмою практики завдань. Характеристика здобувача вищої освіти та його діяльності під час проходження практики, відображена в щоденнику практики, є позитивною. Але не виявив творчого підходу до написання звіту про проходження практики. У відповідях на запитання членів комісії з програми практики здобувач вищої освіти допустив неточності, відчував себе невпевнено. Не точно висвітлив свою діяльність як практиканта. Недбале оформлення результатів звіту і щоденника. Має місце значна кількість суттєвих розрахункових та логічних помилок.

«Незадовільно» - FХ (35-59) — така оцінка виставляється, якщо програма практики не виконана або виконана фрагментарно, виконано незначну частину передбачених програмою практики завдань. Здобувач вищої освіти не зумів оволодіти відповідними практичними навичками та вміннями. Характеристика здобувача вищої освіти та його діяльності під час проходження практики, відображена в щоденнику практики, є переважно негативною. При відповідях на запитання членів комісії з практики здобувач вищої освіти припускається помилок, не має твердих знань.

«Незадовільно» - F (1-34) — така оцінка виставляється, якщо програма практики не виконана або виконана фрагментарно, виконано незначну частину передбачених програмою практики завдань. Здобувач вищої освіти не зумів оволодіти відповідними практичними навичками та вміннями. Характеристика здобувача вищої освіти та його діяльності з бази практики негативна. На запитання членів комісії здобувач вищої освіти не дає відповідей.

Додаток А

Таблиця А.1

Характеристика постачальників підприємства

Постачальник	Форма взаєморозрахунків	Середній термін відстрочки платежу	Обсяг поставок	Ціна
1	2	3	4	5
Іноземний контрагент				
Вітчизняний контрагент				

Таблиця А.2

Характеристика покупців підприємства

Покупець	Місткість ринку	Обсяг закупівлі	Форма взаєморозрахунків	Відстрочка поставки	Наявність і обсяг замовлень	Тривалість співробітництва
1	2	3	4	5	6	7
Іноземний контрагент						
Вітчизняний контрагент						

Таблиця А.3

Аналіз діяльності конкурентів

Підприємства, що роблять аналогічну продукцію	Найменування продукції	Переваги конкурентів	Можливості усунення конкуренції (є /нема)
1	2	3	4
Іноземний контрагент			
Вітчизняний контрагент			

Таблиця А. 4

Аналіз основних показників господарської діяльності підприємства

№	Найменування показника	Роки					Темпи зростання, %
		2020	2021	2022	2023	2024	
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) в діючих цінах						
2	Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) у порівняльних цінах						
3	в тому числі по бартерних операціях*						

4	Реалізована продукція з давальницької сировини*						
5	Питома вага бартерних операцій в обсязі реалізації*						
6	Питома вага реалізації продукції з давальницької сировини*						
7	Обсяг виробництва продукції (тис. грн.)*						
8	Виробництво продукції в натуральному виразі*						
9	Обсяг реалізації продукції (без ПДВ і акцизного збору), тис. грн. *						
10	Обсяг реалізації продукції (без ПДВ і акцизного збору) у % до виручки від реалізації*						
11	Чистий дохід (виручка від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)						
12	Закупівельна вартість реалізованого товару**						
13	Валовий дохід без ПДВ**						
14	Валовий дохід без ПДВ у % до товарообігу**						
15	Витрати пов'язані з основною діяльністю						
16	Витрати пов'язані з основною діяльністю у % до виручки від реалізації						
17	Результат від основної діяльності						
18	Результат від основної діяльності у % до виручки від реалізації						
19	Сальдо операційних доходів і витрат						
20	Сальдо операційних доходів і витрат у % до виручки від реалізації						
21	Фінансові результати від операційної діяльності						
22	Фінансові результати від операційної діяльності у % до виручки від реалізації						
23	Оподатковуваний прибуток						
24	Оподатковуваний прибуток у % до виручки від реалізації						
25	Чистий прибуток						
26	Чистий прибуток у % до виручки від реалізації						
27	Середньорічна вартість основних фондів						
28	Фондовіддача						
29	Фондомісткість						
30	Чисельність працівників						
31	Фонд оплати праці						

Продовження таблиці А.4

32	Середньомісячна заробітна плата, грн.						
33	Середньорічна вартість активів підприємства						
34	Середньорічний розмір обігових коштів						
35	Власні оборотні засоби						

* — показники розраховуються тільки для промислового підприємства;

** — показники розраховуються тільки для торговельного підприємства

Таблиця А. 5

Аналіз структури та динаміки майна та джерел його утворення з використанням порівняльного аналітичного балансу

<i>Показник</i>	на початок року		на кінець року		Відхилення (+, -):		
	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	абсо- лютне	віднош е, %	пунк- тів струк- тури
Актив балансу:							
Необоротні активи							
Оборотні активи							
Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття							
Разом							
Пасив балансу:							
Власний капітал							
Довгострокові зобов'язання і забезпечення							
Поточні зобов'язання і забезпечення							
Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття							
Разом							

Аналіз складу та структури активів

Види активів	Сума, тис. грн.			Структура активів щодо підсумку, %			Відхилення показника на 31.12.2024 р. від показника на 31.12. 2022 р. (+, -):		
	на 31.12 2022	на 31.12 2023	на 31.12 2024	на 31.12 2022	на 31.12 2023	на 31.12 2024	абсолютне	відносне, %	пунктів структури
1. Необоротні активи:									
- нематеріальні активи									
- незавершені капітальні інвестиції									
- основні засоби									
- інвестиційна нерухомість									
- довгострокові біологічні активи									
- довгострокові фінансові інвестиції									
- інші фінансові інвестиції									
- довгострокова дебіторська заборгованість									
- відстрочені податкові активи									
- інші необоротні активи									
Усього за розділом 1									
2. Оборотні активи:									
- запаси									
- поточні біологічні активи									
- дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги									

Продовження табл. А 6									
- дебіторська заборгованість за розрахунками:									
- з бюджетом									
- у тому числі з податку на прибуток									
- за виданими авансами									
- інша поточна дебіторська заборгованість									
- поточні фінансові інвестиції									
- гроші та їх еквіваленти									
- витрати майбутніх періодів									
- інші оборотні активи									
Усього за розділом 2									
3. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття									
Баланс									

Таблиця А. 7

Аналіз складу та структури пасивів

Види пасивів	Сума, тис. грн.			Структура пасивів щодо підсумку, %			Відхилення показника на 31.12.2022 р. від показника на 31.12.2024 р. (+, -):		
	на 31.12 2022	на 31.12 2023	на 31.12 2024	на 31.12 2022	на 31.12 2023	на 31.12 2024	абсолютне	відносне, %	пунктів структури
1. Власний капітал:									
- зареєстрований (пайовий) капітал									
- капітал у дооцінках									

- додатковий капітал									
- резервний капітал									
- нерозподілений прибуток (непокритий збиток)									
- неоплачений капітал									
- вилучений капітал									
Усього за розділом 1									
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення									
3. Поточні зобов'язання і забезпечення:									
Короткострокові кредити банків									
Поточна кредиторська заборгованість за:									
- довгостроковими зобов'язаннями									
- товари, роботи, послуги									
- розрахунками з бюджетом									
- у тому числі з податку на прибуток									
- розрахунками зі страхування									
- розрахунками з оплати праці									
Поточні забезпечення									
Доходи майбутніх періодів									

Продовження табл. А 7									
Інші поточні зобов'язання									
Усього за розділом 3									
4. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття									
Баланс									

Таблиця А. 8

Показники ліквідності

<i>Показник</i>	на 31.12 2022 року	на 31.12 2023 року	на 31.12 2024 року	Абсолютне відхилення показника на 31.12. 2024 р. від показника на 31.12. 2022 р. (+,-)
1. Коефіцієнт покриття (загальний коефіцієнт ліквідності)				
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності				
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності				
4. Частка оборотних засобів в активах, %				
5. Робочий капітал (розмір власних оборотних засобів), тис. грн.				

Таблиця А. 9

Показники фінансової стійкості

<i>Показник</i>	на 31.12 2022 року	на 31.12 2023 року	на 31.12 2024 року	Абсолютне відхилення показника на 31.12. 2024 р. від показника на 31.12. 2022 р. (+, -)
1. Коефіцієнт автономії				
2. Коефіцієнт фінансової залежності				

Продовження таблиці А.9

3. Коефіцієнт фінансової стійкості				
4. Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу (фінансування)				
5. Коефіцієнт стійкості фінансування				
6. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу				
7. Коефіцієнт структури фінансування необоротних активів				
8. Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів				
9. Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами				
10. Коефіцієнт довгострокових зобов'язань				
11. Коефіцієнт поточних зобов'язань				
12. Коефіцієнт страхування бізнесу				
13. Коефіцієнт забезпечення запасів робочим капіталом				

Таблиця А. 10

Виконання плану поставок за експортними операціями за останні 5 років

№ п/п	Країна	План, тис. дол.	Факт, тис. дол.	Виконання плану, %	Відхилення, тис. дол.
1					
2					
3					
Разом					

Таблиця А. 11

Обсяги і строки експортних поставок за останні 5 років

№ договору	Країна	План		Факт		Відхилення	
		Вартість, тис. дол.	Строк, дні	Вартість, тис. дол.	Строк, дні	Вартість, тис. дол.	Строк, дні

Таблиця А. 12

Дані про експорт підприємством товарів за останні 5 років

Номенклатура продукції	Асоцимент	2020			2021			2022			2023			2024		
		Кількість, тис. шт.	Ціна за одиницю, грн.	Сума тис. грн.	Кількість, тис. шт.	Ціна за одиницю, грн.	Сума тис. грн.	Кількість, тис. шт.	Ціна за одиницю, грн.	Сума тис. грн.	Кількість, тис. шт.	Ціна за одиницю, грн.	Сума тис. грн.	Кількість, тис. шт.	Ціна за одиницю, грн.	Сума тис. грн.

Таблиця А. 13

Аналіз динаміки загального обсягу експортних операцій за останні 5 років

Рік	Загальний обсяг експортних операцій, тис.грн.	Абсолютний приріст, тис. грн.		Темпи зростання, %		Темпи приросту, %	
		базисний	ланцюговий	базисний	ланцюговий	базисний	ланцюговий

Таблиця А. 14

Вихідні дані для аналізу рівня дотримання термінів експортних угод за останні 5 років

Квартали	Узяті до виконання експортні угоди		Експортні угоди построчені або невиконані		Питома вага прострочених або невиконаних експортних угод у їх загальному обсязі, %	
	Кількість, шт.	Загальна сума, тис. грн.	Кількість, шт.	Загальна сума, тис. грн.	За кількістю	За сумою
I						
II						
III						
IV						
Разом						

Таблиця А. 15

Вихідні дані для аналізу штрафних санкцій, сплачених за порушення термінів експортних угод за останні 5 років

Номер і дата експортного контракту	Назва покупця	Сума контракту, тис. грн.	Сплачено штрафних санкцій, тис. грн.	Питома вага штрафних санкцій у сумі контракту, %
				-
Разом				

Таблиця А. 16

Вихідні дані для аналізу прострочених зобов'язань за останні 5 років

Рік	Експортна вартість товарів за всіма контрактами простроченими протягом року, тис. грн.	Сума всіх контрактів за експортом, належних до виконання за звітний рік, тис. грн.	Коефіцієнт прострочених зобов'язань, %	Абсолютне відхилення	
				Базисний спосіб	Ланцюговий спосіб
Разом					

Таблиця А. 17

Вихідні дані для аналізу раціональності використання оборотних коштів при експортних операціях

Назва показника	2020	2021	2022	2023	2024
Ціна експортної продукції, дол. США					
Собівартість виробництва одиниці експортної продукції, грн.					
Накладні витрати на одиницю експортної продукції					
Обсяг експорту, од.					
Середні залишки коштів з експорту, грн.					
Курс обміну, грн./дол. США					

Вихідні дані для аналізу ефективності експортної діяльності підприємства

Назва продукції	Назва показника	2020		2021		2022		2023		2024	
		експорт	вн.ринок	експорт	вн.ринок	експорт	вн.ринок	експорт	вн.ринок	експорт	вн.ринок
	к-ть										
	ціна, дол.										
	ціна, грн										
	соб-ть, грн										
	варісь, дол.										
	к-ть										
	ціна, дол.										
	ціна, грн										
	соб-ть, грн										
	варісь, дол.										

Додаток Б

Для написання звіту з практики рекомендовано користуватися наступними документами:

1. Статут підприємства
2. Положення про функціональні підрозділи
3. Посадові інструкції спеціалістів
4. Штатний розклад працівників підприємства
5. Форми бухгалтерської та статистичної звітності:
  - Форма №1 Баланс підприємства
  - Форма №2 Звіт про фінансові результати
  - Форма №3 Звіт про рух грошових коштів
  - Форма №1 торг. Звіт про товарообіг
  - Форма №3 торг. Звіт про продаж та запаси товарів у торговій мережі і мережі громадського харчування
  - Форма №4 Звіт про власний капітал
  - Форма №1-ПВ Звіт з праці
  - Форма №1-Б Звіт про фінансові результати і дебіторську та кредиторську заборгованість
  - Форма №1-П Обстеження діяльності підприємства (організації) щорічно
  - Форма №5-ЗЕЗ Звіт про експорт (імпорт) послуг, що не проходять митного декларування
  - Форма №10-ЗЕЗ Звіт про іноземні інвестиції в Україну
  - Форма №13-ЗЕЗ Звіт про інвестиції з України в економіку країн світу
  - Форма №9-ЗЕЗ Звіт про експорт (імпорт) послуг
6. Договори з постачальниками чи покупцями
7. Організаційно-розпорядчі документи: накази, розпорядження, інструкції
8. Довідкова інформація до аналітичних та прогнозних розрахунків
9. Електронна документація та прикладні комп'ютерні програми
10. Звіти підприємств

Додаток В
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Економічний факультет
Кафедра міжнародних економічних відносин

**ЗВІТ
ПРО ПРОХОДЖЕННЯ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ**

Місце проходження практики _____
(назва підприємства, організації, установи)

Виконав (ла): здобувач(ка) першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти
спеціальності 292 «Міжнародні економічні
відносини»,
ОПП «Міжнародні економічні відносини»
_____ курсу, групи _____
(шифр групи)

_____
(прізвище, ім'я, по-батькові)

Керівник від університету: _____
(підпис)

_____
(прізвище, ім'я, по-батькові)

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ECTS _____

Члени комісії _____
(підпис) (прізвище, ім'я, по-батькові)

_____
(підпис) (прізвище, ім'я, по-батькові)

_____
(підпис) (прізвище, ім'я, по-батькові)

Кропивницький, 20__

Додаток Д

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ НА ПРАКТИКУ

Центральноукраїнський національний технічний університет

Економічний факультет

Кафедра міжнародних економічних відносин

«Затверджую»

Завідувач кафедри

міжнародних економічних відносин

«___» _____ 20 __р.

_____ Іван МИЦЕНКО

ЗАВДАННЯ

на комплексну практику здобувач вищої освіти _ курсу, групи _____
(шифр групи)

(Прізвище, ініціали студента)

із спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»

1. База практики: _____
  2. Термін проходження практики: _____
  3. Дата захисту звіту з практики: _____
  4. Керівник практики від підприємства: _____
(посада, прізвище, ім'я, по-батькові, підпис)
  5. Індивідуальне завдання на проходження практики: _____
_____
_____
  6. Керівник практики від університету _____
(науковий ступінь, прізвище, ім'я, по-батькові, підпис)
-

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабець І. Зовнішньоторговельна безпека регіонів України: внутрішні та зовнішні загрози в умовах воєнного стану. *Регіональна економіка*. 2022. 2 (104). С. 101-110. URL : <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2022-2-11>.
2. Бабець І. Г. Моделювання впливу прямих іноземних інвестицій на економіку України в умовах повоєнної відбудови. *Галицький економічний вісник*. 2023. 1 (80). С. 131-143. URL : https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.01.131
3. Бабець І.Г. Напрями зниження загроз зовнішньоторговельній безпеці регіонів України. *Регіональна економіка*. 2023. 2 (108). С. 50-59. URL : <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2023-2-5>
4. Бабець І. Г., Полякова Ю. В., Мокій О. А. Міжнародний менеджмент інноваційної діяльності [Текст]: підручник /; за заг. ред. д-ра екон. наук, доц. І. Г. Бабець, д-ра екон. наук, проф. А. І. Мокія ; Запоріж. ін-т економіки та інформ. технологій, Львів. ін-т менеджменту. - Запоріжжя: Кругозір ; Львів, 2016. 493 с.
5. Бабець І. Г. Удосконалення методики оцінки інвестиційної безпеки держави з урахуванням «кругових» інвестицій. *Бізнес Інформ*. 2024. 2. С.47-55. URL : <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-2-47-55>
6. Гуцалюк О. М., Насипайко Д. С., Ніколаєв І. В. Вплив неопротекціонізму на формування стратегії торговельного-економічного співробітництва, міжнародних відносин та ЗЕД. *Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту*. 2024. 1 (31). URL : <https://visnyksura.com.ua/storage/media/lxLfugj51fdB7vKW2R6Vc2nf0irobed6bf1ji6.pdf>
7. Задоя А.О. Міжнародні економічні відносини: навчальний посібник [Електронний ресурс]. Частина 1 / А.О. Задоя, А.С. Магдич, О.А. Задоя. – Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2021. 142 с. URL : <http://ir.duan.edu.ua/handle/123456789/3848>
8. Кушнір Н.О., Заяць О.І. Міжнародні економічні відносини: навчальний посібник. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2023. 360 с. URL : https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/53623/1/%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1_%D0%BC%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%96%20%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D1%96%20%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D1%81%D0%B8%D0%BD%D0%B8%20%281%29.pdf
9. Миценко І.М., Бабець І.Г. Стратегічні пріоритети підвищення ефективності зовнішньої торгівлі України в умовах глобальних викликів: монографія. Кропивницький: ЦНТУ, Поліграф-Сервіс, 2023. 350 с. URL : <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/13024>

10. Миценко І.М. Оцінювання ефективності управління інноваційним розвитком в умовах глобальних асиметрій. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2024. 11(44). С. 268-285. DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2024.11\(44\).268-285](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2024.11(44).268-285)
11. Миценко І. М. Проблеми промислового комплексу України та державна політика щодо його розвитку. *Вісник економічної науки України*. 2019. 2(37). С. 88–92. URL : <http://dspace.nbuu.gov.ua/handle/123456789/151356>
12. Миценко І.М., Решитько Т.В. Удосконалення системи водопостачання і водовідведення обласного комунального виробничого підприємства «Дніпро-Кіровоград» за сприяння інвестицій Світового банку. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. Вип. 2 (35), 2019. С. 40-52. URL : [http://economics.kntu.kr.ua/pdf/2\(35\)/6.pdf](http://economics.kntu.kr.ua/pdf/2(35)/6.pdf)
13. Миценко І.М., Сухомлин М.О. Експортний потенціал України в контексті глобальних викликів: аналіз тенденцій та визначення стратегічних пріоритетів. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (економічні науки)*. 2021. 2 (44). С. 67-77. URL : <http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/30364.pdf>
14. Миценко І. М., Сухомлин М. О., Юрченко О. В. Зовнішньоторговельні відносини України з країнами ЄС: стан, тенденції та пріоритети розвитку. *Економічний вісник Донбасу*. 2021. 3 (65). URL: [http://www.evd-journal.org/download/2021/3\(65\)/07-Mytsenko.pdf](http://www.evd-journal.org/download/2021/3(65)/07-Mytsenko.pdf)
15. Миценко І. М. Трансформація системи управління зовнішньоекономічною та інвестиційною безпекою України в умовах глобалізації: монографія / І.М. Миценко, І. Г. Бабець; Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. - Кропивницький: Поліграф-Сервіс, 2021. - 464 с. URL: <https://dspace.cntu.edu.ua/handle/123456789/10770>
16. Міжнародна економіка : навч. посіб. для студентів ВНЗ / І. М. Миценко, Н. В. Стежко ; Кіровогр. нац. техн. ун-т. - Кіровоград : КНТУ: Поліграф-Сервіс, 2013. 639 с.
17. Міжнародні економічні відносини: навчальний наочний посібник для студентів першого (бакалаврського) рівня спеціальності 073 «Менеджмент» освітньої програми «Менеджмент і бізнес-адміністрування» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: В.В. Дергачова, К.О. Кузнецова, І.М. Манаєнко, В.А. Мельникова, О.С. Ченуша – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 340 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/43469/1/MEV_NP.pdf
18. Міжнародні економічні відносини: Навчальний посібник / А.І. Боярчук, Р.П. Огородник, І.А. Плющик, Н.М. Антофій, Н.Є. Федорова – Херсон, ТОВ «ВКФ «СТАР» ЛТД», 2018. 374 с. URL: <https://eir.kntu.net.ua/jspui/bitstream/123456789/347/1/%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%96%20%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D1%96%20%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D1%81%D0%B8%D0%BD%D0%B8.pdf>

19. Міжнародні економічні відносини : підручник / А. І. Крисоватий, Р.Є.Зварич, О. М. Сохацька [та ін.] ; за заг. ред. А. І. Крисоватого, Р.Є.Зварича. - Тернопіль : ЗУНУ, 2021. 662 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/47101>
20. Міжнародні економічні відносини та світова політика. Частина 1: Навчальний посібник / Лютак О.М., Баула О.В., Галазюк Н.М., Зелінська О.М., Корольчук Л.В., Кравчук П.Я., Урбан О.А., Полянська Т.О. Луцьк: СПД Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф», 2022. 324 с. URL : https://lib.lntu.edu.ua/sites/default/files/2023-09/%D0%9D%D0%90%D0%92%D0%A7%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%98%D0%99%20%D0%9F%D0%9E%D0%A1%D0%86%D0%91%D0%9D%D0%98%D0%9A_2022.pdf
21. Насипайко Д. С., Подплетній В. В., Решетов В.О. Міжнародні стратегії економічного розвитку в умовах глобалізації. *Академічні візії*. 2023. 22. URL : <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/575/521>
22. Насипайко Д. С., Подплетній В. В. Роль міжнародної торгівлі в діяльності підприємств Європейського Союзу. *Економіка та суспільство*. 2021. 24. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/205>.
23. Насипайко Д.С., Решетов В.О., Соколовська О.М. Міжнародні економічні відносини в умовах війни: виклики та можливості. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2024. 11 (44). С. 321-327. DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2024.11\(44\).321-327](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2024.11(44).321-327)
24. Насипайко Д.С., Решетов В.О., Фрунза С.А. Характеристика сутності оцінювання кон'юнктури світових ринків. *Наука і техніка сьогодні*. 2022. 13. С. 177-183.
25. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16 квіт. 1991 р. № 29. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>
26. Решитько Т. В. Експорт агропродовольчої продукції України як фактор розвитку міжнародних економічних відносин. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. Випуск 11(44). 2024.
27. Решитько Т. В., Миценко І. М. Зарубіжний досвід щодо детінізації діяльності населення у сфері сільськогосподарського виробництва *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2018. 33. С. 25-32.
28. Решитько Т.В. Напрями зближення державної аграрної політики України із Спільною аграрною політикою Європейського Союзу. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2023. 9 (42). С. 33-38.
29. Решитько Т. В. Проблеми інвестування та кредитування аграрних підприємств України на рівні макроекономіки: зарубіжний досвід. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*: зб. наук. пр. – Кропивницький : ЦНТУ, 2021. 6 (39). С. 37-46. URL : <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/11921>

30. Решитько Т.В. Розвиток міжнародних торговельних відносин аграрного сектору економіки України в контексті євроінтеграції. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2023. 9 (42). С. 117-124. URL : <http://economics.kntu.kr.ua>
31. Сидоров О.А. Світова економіка та міжнародні економічні відносини: підручник / О.А. Сидоров, Н.О. Фісуненко, Т.В. Альошина; ред. П.А. Фісуненко. – Дніпро: Арт-Прес, 2023. 400 с. URL : <https://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/10961>
32. Соколовська О.М. Вплив зовнішнього боргу на економічне зростання України. *Економіка і організація управління*. 2022. Вип.1 (45). С. 97-106. URL : <https://jeou.donnu.edu.ua/issue/view/422>
33. Соколовська О.М. Проблеми зовнішньої торгівлі України та її регіонів у контексті світової кризи. *Вісник економічної науки України*. 2020. 1 (38). С. 97-102. URL : <http://www.venu-journal.org/2020-13813/>
34. Соколовська О.М. Прямі іноземні інвестиції в економіці України: стан і проблеми залучення. *Вісник економічної науки України*. 2021. 2. С.92-99.
35. Соколовська О.М. Роль транснаціональних корпорацій у формуванні інвестиційної безпеки України. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2019. 3 (36). С. 360-368. URL : [http://economics.kntu.kr.ua/archive/3\(36\)/36_Sokolovska.html](http://economics.kntu.kr.ua/archive/3(36)/36_Sokolovska.html)
36. Фрунза С. А., Романюк Л. М., Насипайко Д. С. Особливості фінансування виробництва інтелектуального продукту транснаціональних корпорацій. *Проблеми інноваційно - інвестиційного розвитку*. 2021. 24. С.69-75. URL: <https://nonproblem.net/wp-content/uploads/2021/04/BOOK-Innovation-24-site-4.pdf>
37. Kolupaieva I., Shevchenko O., Mytsenko I., Borysova A. Analysis of migration processes and assessment of their impact on the development of international money transfers of Ukraine. *European Financial Systems. Proceedings of the 16th International Scientific Conference*, Brno: Masaryk University, 2019, pp. 307-317.
38. Mytsenko V., Babets I., Mytsenko I., Sokolovska O., Nasypaiko D. Global value chains and their impact on Ukraine's agro-industrial complex. *Ekonomika APK*. 2024. 31(4). 33-43. DOI: <https://doi.org/10.32317/ekon.apk/4.2024.33>

Інформаційні ресурси

39. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
40. Світовий банк. URL: <http://www.worldbank.org>
41. Департамент торгівлі США. URL: <http://www.ita.doc.gov>
42. Банк міжнародних розрахунків. URL: <http://www.bis.org>
43. Міжнародна організація праці. URL: <http://www.ilo.org>
44. Всесвітня торгова організація. URL: <http://www.wto.org>
45. Конференція ООН з торгівлі та розвитку. URL: <http://unctad.org/en/Pages/Home.aspx>
46. Міжнародна торгова палата URL: <http://www.iccwbo.org>.